RASEKO

EDUSKUNTA

Sivistysvaliokunta

Aika: keskiviikko 7.6.2017 klo 11.30

Asiantuntijalausunto HE 39/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Kiitämme mahdollisuudesta ja pyynnöstä lausua hallituksen esityksestä laiksi ammatillisesta koulutuksesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Raision seudun koulutuskuntayhtymä lausuu asiasta vuodesta 1959 saakka toimineen, tuloksellisen ja tehokkaan, monialaisen, selkeän toiminta-alueen omaavan ammatillisen koulutuksen järjestäjän näkökulmasta. Kuntayhtymä ylläpitää Rasekon ammattiopistoa ja Rasekon aikuisopisto Timalia, joissa opiskelee yhteensä vajaa 3000 opiskelijaa oppilaitosmuotoisesti ammatillisessa peruskoulutuksessa ja näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa (perustutkintoa, ammatti- tai erikoisammattitutkintoa) sekä oppisopimuksella. Henkilöstöä on noin 200. Kuntayhtymä, jonka jäsenkunnat ovat Raisio, Naantali, Rusko, Masku, Nousiainen ja Mynämäki, on velaton, sopeuttanut talouden tehtyihin leikkauksiin eikä ole koskaan tehnyt alijäämäistä tilinpäätöstä. Suhtaudumme reformiin myönteisesti ja olemme valmiita toimimaan tuloksellisesti ja vaikuttavasti jatkossakin. Varsinais-Suomessa toimimme myös 2025 asti jatkuvassa positiivisessa rakennemuutoksessa

Yleistä uusista laeista kokonaisuutena

Ammatillisen koulutuksen reformi on hyvä ja tarpeellinen uudistus. Laki ammatillisesta koulutuksesta luonnosmuodossaan mahdollistaa koulutuksen järjestäjälle joustavan ja opiskelijan kannalta yksilöllisen mutta yhtenäisen tavan opiskella ja suorittaa tutkintoja sekä tutkinnon osia.
Lakiuudistuksen henki on ammatillisen koulutuksen järjestäjän vastuuta kasvattava, jonka vuoksi se toteuttaa ajatusta siitä, että koulutuksen järjestäjän talouden ja toiminnan tulee olla kunnossa uudistuksesta selviämiseksi. Harmillista on, ettei luonnos toteuta toivottua säätelyn purkua vaan jopa lisää sitä.

Koulutukseen hakeutuminen, joustavuus

Toteutuessaan laki mahdollistaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman kautta erilaiset yksilölliset polut ja vaihtoehdot ammatillisen osaamisen hankkimiseen ja osoittamiseen. Koulutuksen järjestäjän on hallittava vaihtelevat ja monimuotoiset oppimis- ja tutkinnonsuorittamisprosessit. Jatkuvan haun edellytys lisää opiskelijan mahdollisuuksia hakeutua suorittamaan tutkintoja ja tutkinnon osia silloin, kun se parhaiten omaan elämäntilanteeseen sopii.
Rahoituksen muodostumisen periaatteet ja tuloksellisuuden vaatimuksen kasvattaminen pakottaa koulutuksen järjestäjän huolehtimaan siitä, että toiminta on tehokasta ja opiskelijoiden läpivirtaama kunnossa. Läpäisyn parantamistavoite sekä aito osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen ovat oletettavasti uudistuksen seurauksia.

RAISION SEUDUN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ
Puh. 02 437 7500, Faksi 02 435 4365
Purokatu 1, 21200 Raisio
Y-tunnus: 0204427-7
www.raseko.fi
kirjaamo@raseko.fi
etunimi.sukunimi@raseko.fi

Yhteiskunnallisesti riskinä on se, että kilpailu opiskelijoista ja tutkinnon suorittajista johtaa pitkällä aikavälillä oppilaitosten entistä selkeämpään jakautumiseen hyvin ja huonosti toimeentuleviin. Kilpailu saattaa tuoda mukanaan epätervettä tehtailua joidenkin tutkintojen ja koulutusten kohdalla. Nuorten pääsy koulutukseen on syytä turvata järjestämisluvissa yhteishakuun liittyvien velvoitteiden kautta.
Koulutuksen järjestäjien lähtökohdat ja edellytykset ovat erilaisia ja valmistautuminen reformiin vaihtelee. Tämä voi vaikuttaa myös koulutuksen saavutettavuuteen joillain alueilla.
Erityisen tuen tarpeessa olevien ja syrjäytymisvaarassa olevien opiskelijoiden kouluttamisen resurssit tulee huomioida kertoimissa.
Koulutuksen järjestäjän vastuulla on opetuksen ja ohjauksen riittävän määrän tarjoaminen. Suoritus- ja vaikuttavuuspainotteisessa rahoitusmallissa vaarana on, että säästöjä haetaan opetuksen järjestämisestä.

Säätely ja koulutuksen järjestäjää sitovat asiat
Uuden lainsäädännön tavoitteena on ollut säätelyn purkaminen. Siksi vaikuttaa oudolta, kuinka tarkkaan laissa säädetään esimerkiksi ohjausvelvoite, huoltajan kuuleminen, palautteen antaminen, henkilökohtaistaminen ja velvollisuus laatia suunnitelmat osaamisen arvioinnista tutkinnon osittain jne.
Työelämäyhteistyön suhteen ammatillisen koulutuksen järjestäjillä ei ole mahdollisuutta ohjata työelämää tai työpaikkojen mahdollisuuksia yhteistyöhön työpaikalla tapahtuvan oppimisen osalta. Koulutussopimuksia solmitaan, jos se yrityksille ja työpaikoille on mahdollista ja jos opiskelijalla on valmiudet siirtyä oppimaan työelämässä. Koulutusta ei lyhyellä aikajänteellä ole mahdollista siirtää suuressa määrin pois oppilaitosten omista oppimisympäristöistä.
Luonnoksen mukaan toteutuessaan lainsäädäntö kasvattaa koulutuksen järjestäjän kustannuksia tilanteessa, jossa rahoitusta on leikattu ja se muuttuu aikaisempaa ennakoimattomammaksi ja tulossidonnaisemmaksi. Maksuttoman ruokailun laajentaminen on ammatillisen koulutuksen järjestäjille nykytilanteessa liian suuri lisäkustannus. Rajaus palveluissa voidaan uuden lain aikana rajata tarjoamalla palvelut ja ruokailu maksuttomana vain ensimmäistä ammatillista perustutkintoa suorittaville.
Pääsy- ja soveltuvuuskokeet voivat olla tarpeellisia esimerkiksi sosiaali- ja terveysalalla, ja niiden maksuttomuus opiskelijalle lisää myös koulutuksen järjestäjän kustannuksia.
Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisten kuraattori- ja psykologipalvelujen laajentaminen lisää kuntien kustannuksia.
Myöskään opettajien määrän tai opetustuntien määrän suhteen koulutuksen järjestäjien käsiä ei voi lailla sitoa. Vastuullinen koulutuksen järjestäjä päättää henkilöstön määrästä, rooleista ja resurssoinnista ja vastaa tuloksista.
Positiivinen muutos olisi, että koulutuksen järjestäjä voisi siirtää rehtorille päätöksentekovallan opiskelijan määräaikaiseen erottamiseen.

Koulutuksen järjestäjän asema ja rahoituksen riittävyys
Yhden järjestämisluvan periaate on hyvä. Järjestämisluvassa määrätään tutkinnot, joita koulutuksen järjestäjä saa järjestää ja tämän perusteella tulee myös oikeus järjestää koulutusta eri muodoissa, myös oppisopimuksena. Järjestämisluvan sisältö muuttuu nykyiseen verrattuna. Ensimmäiset järjestämisluvat myönnetään koulutuksen järjestäjien nykytilanteen pohjalta. Järjestämislupien uudistamisprosessissa OKM:n täytyisikin antaa suuri painoarvo koulutuksen järjestäjän hakemille sisältömuutoksille koulutuksen järjestämislupiin, koska koulutuksen järjestäjät ovat sisältömuutoksissa varautuneet pitkäjänteiseen toimintaan tulevaisuudessa. Erityisen tärkeää on huomioida koulutuksen järjestäjien esitykset lupaan sisältyvistä tutkinnoista.
Koulutuksen järjestäjän asema tulee myös turvata tilanteessa, jossa luvan sisältöä oltaisiin yksipuolisesti ministeriön taholta muuttamassa. Pitkäjänteinen toiminta edellyttää, että koulutuksen järjestäjän ylläpitäjätaho, esimerkiksi kunnat, hyväksyvät mahdolliset muutokset.

Kaikille järjestämisluvan saaville on asetettava samat laatu- ja toimintavaatimukset, myös tutkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen osalta.
Perusrahoituksen osuus on pieni ja toisaalta vaikuttavuusrahoituksen palaute-elementit haasteellisia. Näiden suhdetta kannattaa vielä tarkistaa. Koska rahoitus on suurelta osin suorituksiin perustuvaa, tulee varmistaa, että lain ja asetuksen kokonaisuudessa esimerkiksi tutkinnon vaihto kesken opintojen ei johda keskeyttämiseen.

Siirtymäajan toiminta
Uusi lainsäädäntö kumoaa aikaisempaa lainsäädäntöä, ja monien asioiden osalta joudutaan elämään siirtymäaikoja. Koulutuksen järjestäjän käytännön toiminnassa opiskelijoilla on erilaisia prosesseja, ja samaan aikaan kustannussäästöjen sekä täysin uudenlaisten toimintatapojen kanssa tämä on haasteellinen yhtälö. Vanhoja tutkinnon perusteita on voimassa vuoteen 2021. Vuonna 2018 odotetaan käytännössä uusia tutkinnonperusteita 1.8.2018 saakka. Siirtymäajat tulevat olemaan haasteellinen useiden erilaisten toimintamallien ollessa yhtä aikaa voimassa.

Raision seudun koulutuskuntayhtymä katsoo, että haasteista huolimatta uusi lainsäädäntö tulee saada pikaisesti eteenpäin.

Raisiossa 1.6.2017

Maria Taipale, johtava rehtori
Raision seudun koulutuskuntayhtymä